

FÖRSVARSENDERRÄTTELSEDOMSTOLEN

Datum

2019-03-29

Justitiedepartementet

YTTRANDE

103 33 STOCKHOLM

Er referens

Vår referens

Ju2018/05292/L4

Ä 1-19 aktbil 2

Betänkandet Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82)

Försvarsunderrättelsesdomstolen har beretts tillfälle att inkomma med ett yttrande över rubricerat betänkande. Utredningen har gjort en gedigen analys av behovet av ett stärkt säkerhetsskydd inom de områden som omfattas av utredningens direktiv. Försvarsunderrättelsesdomstolen anser att förslagen i betänkandet, om de genomförs, kommer att innebära ett ökat skydd för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och säkerhetskänslig verksamhet. Vidare anser domstolen att utredningen i allt väsentligt hittat en rimlig balans mellan behovet av ett stärkt säkerhetsskydd och andra motstående intressen, såsom exempelvis skyddet för enskildas rättigheter. Domstolen vill dock anföra följande med anledning av vad som framförs i betänkandet.

5.4 Skyldigheten att ingå säkerhetsskyddsavtal bör utvidgas

I betänkandet föreslås att bl.a. anskaffningar av varor och tjänster myndigheter emellan ska träffas av kravet på säkerhetsskyddsavtal. Vidare föreslås i betänkandet att samverkan och samarbeten mellan myndigheter ska undantas från detta krav.

Domstolen bedriver idag verksamhet i lokaler som hyrs av Totalförsvarets Forskningsinstitut (FOI). Att domstolen valt att bedriva verksamheten i FOI:s lokaler är för att domstolen bedömt att FOI och de tillhandahållna lokalerna svarar upp mot de höga krav på säkerhet och säkerhetsskydd som omgärdar domstolens verksamhet. Såväl FOI som domstolen bedriver nämligen verksamhet som ställer höga krav på säkerhetsskydd och verksamheterna träffas direkt av säkerhetsskyddslagstiftningens reglering. Utöver hyresavtalet med FOI har domstolen även ett avtal med FOI, av vilket framgår att FOI ska tillhandahålla visst

FÖRSVARSENDERRÄTTELSEDOMSTOLEN

administrativt stöd till domstolen såsom bl.a. bevakning, inpassering, signalskydd, IT-stöd och lokalvård.

Betänkandets förslag bedöms i dagsläget innebära att säkerhetsskyddsavtal kommer att behöva ingås mellan FOI och domstolen. Ett flertal skyldigheter kommer sedan att aktualiseras som en följd av kravet på säkerhetsskyddsavtal. Domstolen bedömer emellertid att det förhållande som nu råder mellan FOI och domstolen snarast är att kategorisera som samverkan mellan myndigheter, även om domstolen erlägger betalning för de tjänster som utförs. Förhållandet mellan parterna är sådant att det finns ett gemensamt mål – ett robust säkerhetsskydd för bådas verksamheter – och det går inte att jämföra med agerande mellan aktörer på en marknad (se aktuellt betänkande s. 144). Domstolen är vidare, med hänsyn till domstolens begränsade numerär, i behov av stöd från FOI i vissa frågor där spetskompetens krävs, t.ex. frågor kopplade till fysisk säkerhet, även i kravställningsfasen i säkerhetsfrågor.

Försvarsunderrättelsesdomstolen har från säkerhetsskyddssynpunkt förståelse för att kravet på säkerhetsskyddsavtal ska gälla även för myndigheter när det gäller anskaffningar av varor och tjänster. Mot bakgrund av vad som framkommit ovan går det emellertid enligt domstolens uppfattning att ifrågasätta om konsekvenserna av förslaget, i vart fall för domstolens vidkommande, står i proportion till det ökade skydd som förväntas uppstå till följd av detta. Försvarsunderrättelsesdomstolen ser vidare att de skäl som utredningen lyfter fram för att låta anskaffningar omfattas av kravet på säkerhetsskyddsavtal medan samverkan och samarbeten mellan myndigheter undantas från detta har visst fog för sig. Enligt domstolens bedömning är dock gränsen mellan de båda förfarandena inte alltid är så tydlig som utredningen ger intryck av, särskilt inte när det gäller samlokalisering av verksamheter som kräver ett likartat säkerhetsskydd.

Mot bakgrund av ovanstående ställer sig domstolen frågan om det inte finns skäl att undanta även anskaffningar mellan myndigheter i samband med samlokalisering där myndigheterna bedriver en verksamhet som i allt väsentligt har samma krav på säkerhetsskydd. Under alla förhållanden bör gränsdragningen mellan anskaffning samt samarbete och samverkan belysas ytterligare i det fortsatta beredningsarbetet.

Som utredningen uppmärksammat kan det finnas relationer där de inte framstår som rimligt eller nödvändigt med ett krav på säkerhetsskyddsavtal (se s. 150). Domstolen ställer sig positiv till införandet av en möjlighet för regeringen att meddela undantag från kravet på säkerhetsskyddsavtal i förordning. Om inte ett generellt undantag i enlighet med vad som

FÖRSVARSENDERRÄTTELSEDOMSTOLEN

anförts ovan införs för anskaffningar mellan myndigheter i samband med samlokalisering där myndigheterna bedriver en verksamhet som i allt väsentligt har samma krav på säkerhetsskydd, anser domstolen att den vad avser relationen med FOI eventuellt bör kunna komma i fråga för ett undantag i förordning.

5.6 Kopplingen mellan säkerhetsskyddsavtal och säkerhetsprövning bör förtydligas

Försvarsunderrättelsedomstolen ställer sig bakom förslaget gällande tillägg i 2 kap. 6 § tredje stycket nya säkerhetsskyddslagen. I sammanhanget vill domstolen endast peka på att det kan finnas skäl att i det fortsatta beredningsarbetet klargöra om det ska anses föreligga särskilda skäl att göra en säkerhetsprövning mindre omfattande vid sådana anskaffningar mellan myndigheter där det visar sig att den person som ska bli föremål för säkerhetsprövning av en myndighet redan är säkerhetsprövad samt inplacerad i en högre eller samma säkerhetsklass av den andra myndigheten.

6.10.3 Överklagande av beslut enligt andra kontrollstationen, 7.12 Överklagande samt 8.13 Överklagande

I betänkandet redogörs för de olika instanser som skulle kunna pröva bl.a. överklaganden av förelägganden enligt den andra kontrollstationen. Ett av alternativen som diskuteras är om en specialdomstol skulle kunna åläggas uppgiften. Försvarsunderrättelsedomstolen instämmer i utredningen beskrivning av de fördelar som finns med att ge Försvarsunderrättelsedomstolen ytterligare uppgifter. Idag prövar domstolen enbart frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamheten. Enligt Försvarsunderrättelsedomstolens bedömning är det är möjligt, och även lämpligt, att i framtiden utnyttja domstolens organisation och kompetens även för annan dömande verksamhet, där särskild kunskap och erfarenhet krävs i fråga om underrättelseverksamhet och/eller sekretess- och säkerhetsskydd. Såsom utredningen mycket riktigt noterar skulle emellertid en sådan lösning kräva att en helt ny reglering för processen införs. Försvarsunderrättelsedomstolen anser trots detta att det av skäl kopplade till bl.a. sekretess, säkerhetsskydd och rättssäkerhet finns anledning att överväga detta förslag ytterligare i den fortsatta beredningen. En helt ny reglering skulle bättre kunna anpassas så att den tillgodoser kravet på ett fullgott skydd för säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter samtidigt som rättssäkerhetsgarantier, såsom partsinsynen, för enskilda säkerställs.

FÖRSVARSENDERRÄTTELSEDOMSTOLEN

8.17 Tillsyn bör inte förenas med rådgivning

Försvarsunderrättelsedomstolen har förståelse för den principiella hållningen att tillsyn inte bör förenas med rådgivning. För en så liten organisation som domstolen är emellertid den rådgivning som ges idag mycket uppskattad och värdefull. Domstolen bedömer dock att domstolens behov av stöd i säkerhetsskyddsfrågor torde tillgodoses även framöver om tillsynsmyndigheten åläggs en skyldighet att lämna vägledning om säkerhetsskydd.

11.4 Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Utredningen gör bedömningen att förslagen kan antas leda till marginella kostnadsökningar för offentliga verksamhetsutövare som kan hanteras inom ramen för tillgängliga medel. Om domstolen kommer att behöva teckna säkerhetsskyddsavtal med FOI kommer vissa andra skyldigheter uppstå till följd av detta såsom kontroll av FOI, uppföljning av avtalet, lämplighetsbedömning och samråd.

Domstolen delar bedömningen att de föreslagna skyldigheterna sannolikt även för domstolens del bör kunna hanteras inom ram. I detta sammanhang vill domstolen dock framhålla att den har ett begränsat anslag som i huvudsak täcker de befintliga kostnaderna för personal, lokaler och administrativt stöd. Domstolen har vidare mycket små möjligheter att frigöra eller omdisponera medel. Ekonomin är därför mycket känslig även för till synes små förändringar. En kostnadsökning på ett för en större myndighet obetydligt belopp kan därför få stor inverkan på domstolens ekonomi.

Övrigt

I övrigt har Försvarsunderrättelsedomstolen inte några synpunkter på förslagen i betänkandet.

Detta yttrande har beslutats av domstolens ordförande Lars Lundgren efter föredragning av kanslichefen Marija Momcilovic.

Lars Lundgren

Marija Momcilovic